

**Plan- och riktlinjer för frivillig och
förebyggande hälsokontroll
avseende salmonella i
hönsbesättningar**

Innehåll

	Sidan
Inledning	3
Central och lokal kontrollorganisation	3
Kompetenskrav	4
Besiktningar och deras genomförande	4
Rutiner vid brister	4
Anslutning	5
Förändringar hos redan ansluten anläggning	5
Uteslutning	5
Rådgivande nämnd	6
Information till myndigheter	6
Hantering av handlingar	6
Information om Frivilliga salmonellakontrollen	6
Ändringar i och av kontrollpunkter	7
Ekonomiska resurser	7
Begränsning av ekonomiskt ansvar gentemot djurägare	7
Tillämpning av förvaltningslagen	7
Definitioner	8
Beskrivning av kontrollpunkterna	9
<i>Hus och anläggning</i>	9
<i>Förrum och packrum</i>	9
<i>Ägglagringsrum</i>	10
<i>Djurutrymme</i>	10
<i>Foder och foderhantering</i>	11
<i>Vatten och vattenhantering</i>	12
<i>Golvströ, gödsel och gödselhantering</i>	12
<i>Personal och besökare</i>	12
<i>Övriga bestämmelser om hygien m.m</i>	13
<i>Kläckeri</i>	14
<i>Uppfödning av avelsdjur</i>	15
<i>Avelsdjur för äggproduktion</i>	15
<i>Värphöns: uppfödning av ungdjur</i>	16
<i>Transport av djur och ägg</i>	16
<i>Övrigt</i>	16
Bilaga 1: Villkor för utfodring med ej värmebehandlad spannmål	
Bilaga 2: Ansökan om anslutning	
Bilaga 3: Inbesiktning av fjäderfäanläggning	
Bilaga 4: Årlig besiktning av fjäderfäanläggning	
Bilaga 5: Besiktning av spannmålsanläggning	

Inledning

Avsikten med detta program är att förebygga salmonella hos fjäderfä inom ramen för Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2007:78).

Svenska Äggs Frivilliga salmonellakontrollprogram är öppet för alla djurägare verksamma inom svensk äggproduktion som uppfyller kraven för en godkänd anläggning. Programmet omfattar alla av svensk lagstiftning godkända produktionsformer och inkluderar hela produktionskedjan, från avelsdjur och unghönsuppfödning till produktionsdjur. Den frivilliga salmonellakontrollen syftar till att understödja ett gott smittskydd, goda smittskydds-förebyggande åtgärder på gård samt en säker foderhantering.

Den frivilliga salmonellakontrollen består av besiktningar, inrapportering av besiktningar till ansvarig veterinär hos Branschorganisationen Svenska Ägg samt vid behov/förfrågan rådgivning och förslag till förbättringsåtgärder. Synpunkter på den frivilliga salmonellakontrollen är lämnade av representanter för näringen, länsstyrelser, livsmedelsverket och SVA. Programmet är granskat och godkänt av Jordbruksverket.

Följande beskrivning av den frivilliga salmonellakontrollen omfattar produktionsdjur i system för frigående höns och i inredda burar. Föreliggande program är en utveckling av Svenska Äggs tidigare frivilliga salmonellakontrollprogram, som godkändes av Jordbruksverket år 2009.

Programmets uppgift

Den frivilliga salmonellakontrollen syftar till att förebygga salmonella i besättningar med fjäderfä samt minimera smittspridningsrisken mellan besättningar/djurutrymmen och till människa.

Målsättningen är att bidra till att bibehålla Sveriges goda, såväl nationella som internationella, status avseende salmonella, begränsa smittspridningen och underlätta sanering vid en eventuell salmonellainfektion.

Programmet skall informera om den frivilliga salmonellakontrollen, erbjuda anslutning, bedöma besättningsars förutsättningar att uppfylla programmets krav, inspektera anslutna besättningar, följa provtagningar tagna inom den obligatoriska salmonellakontrollen samt utföra årlig provtagning av fodersilo vid utfodring av icke värmebehandlad spannmål.

Branschorganisationen Svenska Ägg bedriver frivillig och förebyggande hälsokontroll avseende salmonella tillsvidare.

Central och lokal kontrollorganisation

Branschorganisationen Svenska Ägg är central kontrollorganisation och utser en ansvarig veterinär som har det operativa ansvaret. Denna veterinär planerar och verkställer den frivilliga salmonellakontrollen samt tillsätter eventuell administrativ personal. Svenska Ägg ansvarar för att:

- programmet genomförs i enlighet med Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2007:78) om

- frivillig och förebyggande hälsokontroll avseende salmonella hos fjäderfä.

- egen personal inom programmet har den arbetsinstruktion och kompetens som krävs

- besättningsveterinärer med ansvar för programmet lokalt har den arbetsinstruktion och kompetens som krävs

Fältverksamma besättningsveterinärer ansvarar för den lokala kontrollen, vilket omfattar kontrollbesök och eventuell provtagning i de besättningar som deltar i programmet. Dessa fältveterinärer utses av Svenska Äggs centralt ansvariga veterinär, efter förslag från djurägaren.

Kompetenskrav

Den frivilliga salmonellakontrollen skall göras av en veterinär. Första gången en ny veterinär skall göra en besiktning skall denna, innan besöket, ha tagit del av Plan och Riktlinjer för den frivilliga salmonellakontrollen samt Hygienregler vid besök av fjäderfäbesättningar. Veterinären skall även kontakta Svenska Äggs veterinär för en genomgång av kontrollprogrammet.

Sambesiktning/kalibrering tillsammans med Svenska Äggs veterinär samt deltagande i Svenska Äggs utbildningsdagar för besättningsveterinärer rekommenderas, för att möjliggöra en likriktad kontroll inom landet.

Besiktningarna och deras genomförande

De praktiska kontrollerna/besiktningarna genomförs av besättningsveterinären med utgångspunkt från ett antal ja/nej-frågor i besiktningsprotokollet. Som stöd har veterinären plan och riktlinjer för frivilliga och förebyggande hälsokontrollen avseende salmonella i hönsbesättningar med kontrollpunktens beskrivning och krav. Resultatet av besiktningen noteras i besiktningsprotokollet.

Besiktning skall göras årligen, förslagsvis i samband med den obligatoriska salmonellaprovtagning som skall utföras av veterinär. För godkänd besiktning krävs att alla punkter i besiktningsprotokollet är godkända. Om det finns brister skall dessa antecknas i protokollet. Avsett protokoll finns att hämta på Svenska Äggs hemsida www.svenskaagg.se. Protokollet skall vara djurägare och svenska Äggs ansvariga veterinär tillhanda senast en månad efter besiktningsdatum.

Rutiner vid brister

Vid brister skall protokoll skickas omgående till djurägare och Svenska Äggs ansvariga veterinär. Svenska Äggs ansvariga veterinär skall sedan skicka åtgärdsdokument till djurägaren, med kopia till besättningsveterinär samt Svenska Äggs riksläkare då smittskydd även kontrolleras inom Svenska Äggs omsorgsprogram. Åtgärdsdokument skall vara djurägaren tillhanda inom en månad efter att Svenska Äggs ansvariga veterinär har mottagit besiktningsprotokollet. I åtgärdsdokumentet skall framgå vilka brister som måste åtgärdas samt inom vilken tidsram detta skall ske för fortsatt anslutning. I dokumentet kan även rådgivande information ingå.

Vid brister är det djurägarens ansvar att rapportera utförda åtgärder till besättningsveterinären inom angiven tidsram, för en fortsatt anslutning till den frivilliga salmonellakontrollen. Besättningsveterinären skall i sin tur meddela Svenska Äggs ansvariga veterinär inom en månad efter godkänd åtgärd.

Anslutning

Anslutning till den frivilliga salmonellakontrollen får ske av fjäderfäbesättningar av bruks- eller avelsdjur avseende ung- och värphöns och av kläckerier för nu nämnda fjäderfän. Även andra slag av fjäderfäbesättningar kan, efter särskilt medgivande, anslutas till kontrollen. Vid en sådan anslutning kan Svenska Ägg i samråd med SVA besluta om särskilda villkor för medverkan. Ansökan om anslutning till den Frivilliga salmonellakontrollen görs till Svenska Ägg på en särskild blankett som finns på Svenska Äggs hemsida www.svenskagg.se. Vid anslutning meddelar Svenska Äggs ansvariga veterinär länsveterinären i det län som besättningen tillhör samt Svenska Äggs riksläkare då anslutning till den Frivilliga salmonellakontrollen är poänggrundande i Svenska Äggs omsorgsprogram.

För anslutning till den Frivilliga salmonellakontrollen krävs att:

- villkoren i den frivilliga salmonellakontrollens plan- och riktlinjer är uppfyllda
- samtliga föregående produktionsled i Sverige är anslutna till salmonellakontrollen.
- fjäderfä skall ha vistats i berörda djurutrymmen
- vid bakteriologisk provtagning enligt SJVFS 2007:19 om obligatorisk salmonellakontroll av fjäderfä, skall hönsen befunnits vara fria från salmonellainfektion.

Förändringar hos redan ansluten anläggning

För fortsatt anslutning till den Frivilliga salmonellakontrollen skall förändringar av byggnader, som kräver prövning enligt 5 § djurskyddsförordningen (1988:539), ändrade ägandeförhållanden och andra uppgifter om besättningen, som legat till grund för anslutningen som t.ex. förändringar beträffande byggnadernas utformning, snarast anmälas till Svenska Ägg.

Uteslutning

En anläggning kan uteslutas från deltagande i den frivilliga salmonellakontrollen om inte kraven för anslutning längre uppfylls, exempelvis när inte brister åtgärdas inom, av Svenska Äggs ansvariga veterinär, angiven tidsram. Prövning om uteslutning ur kontrollen görs av Svenska Äggs rådgivande nämnd. Vid uteslutning meddelas länsveterinär i det län som besättningen tillhör samt Svenska Äggs riksläkare.

Rådgivande nämnd

Svenska Ägg skall tillsätta en rådgivande nämnd enligt Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2007:78) som skall bistå Svenska Ägg i ärenden om programmet. Nämnden kan på eget initiativ föreslå ändringar i plan och riktlinjer samt till Svenska Ägg anmäla förhållanden som den får kännedom om och som kan vara av betydelse för salmonellaprogrammet.

Den rådgivande nämndens ledamöter består av representanter för Svenska Ägg och från de i branschen förekommande sammanslutningar av djurägare, så att ett så stort antal som möjligt av landets aktiva djurhållare blir representerade samt en representant för Agria Djurförsäkring. Till salmonellanämndens sammanträde kallas alltid representanter från Jordbruksverket, Statens livsmedelsverk, Statens Veterinärmedicinska Anstalt och en representant för länsveterinärer att närvara och med rätt att yttra sig. Vid behov kan även särskilda sakkunniga kallas.

Protokoll från nämndens sammanträden tillställs alla som har kallats till mötet. Det ankommer på nämnden att besluta hur ofta den skall sammanträda, dock minst en gång årligen.

Information till myndigheter

I enlighet med SJVFS 2007: 78, rapporterar Svenska Ägg årligen till Jordbruksverket senast tre månader efter avslutat verksamhetsår antalet besättningar anslutna till programmet och resultat av kontrollverksamheten. Kopia av denna rapport inklusive uppgifter om anslutna besättningsarnas identitet skall sändas till länsveterinären i de län där verksamhet bedrivs.

Svenska Ägg skall under löpande verksamhetsår på begäran lämna uppgifter om anslutna besättningar och resultat av kontrollverksamheten till Jordbruksverket och Länsstyrelserna.

Hantering av handlingar

Svenska Ägg för register över anslutna besättningar i ett därför avsett dataregister. Registret innehåller identitetsuppgifter på djurägaren, adress och telefonnummer, produktionsplatsnummer, produktionstyp, datum för anslutning, datum för utförda inspektioner och övriga för kontrollen nödvändiga uppgifter. Anslutningsblanketten och dess bilagor, journal över genomförda inspektioner och andra handlingar, arkiveras på kontor hos Svenska Ägg.

Svenska Ägg äger registret och ansvarar för att uppgift om en enskild besättning är ansluten till programmet enbart delges besättningsveterinären, Jordbruksverket, Länsstyrelserna samt Agria djurförsäkring.

Svenska Ägg skall ha tillgång till uppgifter ur Jordbruksverkets centrala fjäderfäregister som gäller besättningar anslutna till salmonellaprogrammet.

Information om Frivilliga salmonellakontrollen

Svenska Ägg skall informera om programmet;

- via rapporter och vid behov via särskilt informationsmaterial som tillhandahålls och distribueras till fjäderfäbesättningar, veterinärer, myndigheter och andra berörda,
- via tidningen Fjäderfä,
- genom deltagande i informationsmöten,
- i samband med förfrågningar och rådgivning per telefon.

Ändringar i och kompletteringar av riktlinjer

Vid förekomna ändringar i plan och riktlinjer för frivillig och förebyggande hälsokontroll avseende salmonella hos hönsbesättningar ska dessa skickas till Jordbruksverket för godkännande.

Ekonomiska resurser

Programmet kommer tills vidare att drivas inom ramen för ett allmänt smittskyddsprogram på gårdsnivå som delvis finansieras av Jordbruksverket. Ersättning för kostnader avseende löpande administration och utbildning av fältorganisationens veterinärer ansöks om hos Jordbruksverket. Fältorganisationen finansieras med djurägaravgifter.

Begränsning av ekonomiskt ansvar gentemot djurägare

Svenska Ägg påtar sig ej ekonomiskt ansvar gentemot djurägare beträffande dennes möjligheter att erhålla ersättning enligt försäkringsavtal med Agria Djurförsäkring vid inträffat fall med salmonellainfektion.

Tillämpning av förvaltningslagen

Svenska Ägg förbinder sig att i frågor som rör programmet tillämpa förvaltningslagens regler i frågor om parts rätt att få del av uppgifter, om jäv, om motivering av beslut, om underrättelse av beslut samt överklagande av beslut som rör kontrollen.

Svenska Äggs beslut ska vara skriftliga och innehålla en utförlig redovisning av de uppgifter och skäl som ligger till grund för utgången samt uppgift om vilka som deltagit i beslutet.

I de fall som Svenska Äggs beslut går en klagande emot ska denne, när beslutet delges, erhålla upplysningar om följande förhållanden:

- att beslutet kan överklagas om klaganden anser att registreringen eller handläggningen av ärendet eller frågan ej har skett i enlighet med gällande föreskrifter eller förevarande plan och riktlinjer,

- att överklagandet ska ske till Jordbruksverket i enlighet med 15 § förordningen (2006:816) om kontroll av husdjur m.m.

- vad en klagande har att iakttaga, enligt 2 § lagen (1986:1142) om överklagande av beslut av enskilda organ med offentliga förvaltningsuppgifter, för att ett överklagande ska kunna upptas till prövning.

Definitioner

- anläggning: ett eller flera hus som inrymmer fjäderfä vilka är geografiskt koncentrerade till en enhet. Till anläggningen räknas även husens närmaste omgivning.
- ansvarig djurskötare: en djurskötare som utsetts av djurägaren att ansvara för verksamheten vid anläggningen och att villkoren enligt dessa föreskrifter efterlevs.
- avelsdjur: de djur som finns i de bakomliggande produktionsleden till de djur som skall uppfödats till värphöns.

- desinfektion: ett genom fysikaliska eller kemiska metoder oskadliggörande av salmonellabakterier i så stor grad som är praktiskt möjligt.
- djuromgång: de djur som befinner sig i ett djurutrymme under tiden från det att det första djuret satts in till dess att det sista djuret lämnat utrymmet.
- djurutrymme: utrymme avsett för fjäderfäuppfödning eller äggproduktion och som är skilt från annat utrymme genom hela och täta väggar, golv och tak och med upprättade hygiengränser.
- far- och morförelärdjur: fjäderfä avsedda för produktion av föräldradjur.
- fjäderfä: fjäderfä för äggproduktion eller avel för sådan produktion.
- förrum: rum genom vilket inpassering till eller utpassering från djurutrymme skall ske via en hygiengräns. Rummet är även avsett för förvaring och byte av skyddskläder samt för personlig rengöring.
 - förrummets orena del: den del av förrummet som är belägen mellan ytterdörren och hygiengränsen.
 - förrummets rena del: den del av förrummet som är belägen mellan hygiengränsen och djurutrymmet.
- föräldradjur: fjäderfä avsedda för produktion av bruksdjur.
- hus: byggnad avsedd för fjäderfäuppfödning eller äggproduktion, bestående av ett eller flera djurutrymnen och förrum.
- hygiengräns: En tät barriär som sluter tätt vid golvet och som är minst 40 cm hög och avdelar ett utrymme i en "ren" del och en "oren" del.
- kläckerikapacitet: det antal kläckägg i ett kläckeri som kan ruvas samtidigt.
- metoden "allt in - allt ut": Ett system där ett djurutrymme töms helt på en tidigare omgång varvid djurutrymmet ska rengöras och desinfekteras enligt bestämmelserna i plan och riktlinjerna, innan en ny djuromgång sätts in.
- rengöring: noggrann mekanisk rengöring och våtrengöring om inte annat anges.
- packrum: rum för packning av ägg för konsumtion eller kläckning.
- ägglagringsrum: Kylt rum där ägg lagras i väntan på vidaretransport. Kan betraktas som en del av packrummet eftersom det inte går att upprätta hygiengräns mellan dessa. Det skall finnas en dörr direkt ut ur huset från kylrummet. Ingen utomstående får gå in till packrummet via kylrummet

Beskrivning av kontrollpunkterna

1. Hus och anläggning

Varje hus skall innehålla minst ett förrum med hygiengräns och ett eller flera djurutrymmen. I hus skall god ordning råda. Annan verksamhet än fjäderfåhållning i enlighet med dessa plan och riktlinjer får inte förekomma i huset.

Lagringen av ägg skall ske i ett särskilt ägglagringsrum. Detta skall ha en dörr som leder direkt ut ur huset. Denna dörr får endast användas vid uttransport av ägg och intag av emballage.

Ytterdörrarna på ett hus skall hållas låsta och vara försedda med en skylt som upplyser om att det är förbjudet för obehöriga att gå in.

Ett hus och lokalerna i detta skall vara utformade och i sådant skick att smågnagare och fåglar inte kan komma in.

Markområdet inom två meter runt ett hus skall hållas fritt från föremål och växtlighet (frizon). Alternativt kan kortklippt gräs i frizonens yttre 1,5 m accepteras.

Marken närmast ytterdörrar och portar för in- och utlastning, som leder in till djurutrymmen, skall vara hårdgjord genom asfaltering eller gjuten betongplatta. Den hårdgjorda ytan skall vara minst en meter rakt ut från dörren och uppta hela dörrens bredd. Dessa plattor skall vara konstruerade så att vatten rinner av och inte samlas på dem. Syftet är att man skall kunna gå från en lastbil in till djurutrymmet utan att beträda en yta som inte är sanerbar.

Ventilationen skall vara så konstruerad att fåglar inte kan komma åt att förorena in i djurutrymmet genom ventilationskanalerna. Alla intag av luft skall vara nätförsedda och taktrummor försedda med huvar. Vertikala uttag för luft på tak som inte har kontinuerlig utsug av luft bör också förses med lämpligt konstruerade huvar och hinder som gör att fåglar inte kan förorena in i huset.

Döda djur som skall destrueras läggs i plastpåsar och förvaras i en frys utanför djurutrymmet på ett smittskyddsmässigt säkert sätt i avvaktan på att hämtas för destruktion. De skall kunna hämtas utan att kadaverbilen kommer i närheten av hönshuset. Kadaver får destrueras lokalt i värmepanna om SJV godkänt denna hantering.

På en till salmonellakontrollen ansluten anläggning får endast hållas fjäderfän vilka står under kontroll enligt dessa plan och riktlinjer eller plan och riktlinjer för frivillig och förebyggande hälsokontroll avseende salmonella för höns med utvistelse.

2. Förrum och packrum

Förrummet är det utrymme i hönshuset, som personal och besökare först kommer in i. I ett förrum skall det finnas minst en hygiengräns. Finns det äggpackningsrum i direkt anslutning till djurutrymmen skall det finnas två hygiengränsar - en yttre vid ingången till huset och en inre vid ingången till varje djurutrymme. Yttre hygiengränsen skall vara placerad så att den alltid måste passeras före respektive efter vistelse i hönshuset. Ofta är detta förrum funktionellt hopbyggt med packrum och ägglagringsrum. Är så fallet blir förrummets inre del ett halvrent utrymme. Det är då först vid passage in till djurutrymmet vid en inre hygiengräns som man träder in i en ren zon där djuren vistas.

Byte av kläder och skor eller skoskydd skall ske vid passering av varje hygiengräns. Om ett förrum är gemensamt för flera djurutrymmen, och hygiengränsen är placerad vid ingången från det gemensamma förrummet, skall byte av skyddskläder, skor eller skoskydd ske även vid hygiengränsen till varje djurutrymme. Det skall finnas en dörr mellan djurutrymmet och hygiengränsen så att damm från djuren inte kommer ut dit.

I förrummets yttre del vid ingången till huset skall det finnas en särskild plats för förvaring av ytterkläder och skor. I förrummets inre del skall det finnas en särskild plats för förvaring av skyddskläder/skodon och för på- och avklädning av dessa.

Tvättställ med varmt och kallt vatten, flytande tvål och pappershanddukar skall finnas placerade i anslutning till hygiengränserna. Där det är lämpligt kan tvättställ vara placerat i packrummet, på toaletten eller i omklädningsrum. Eftersom det finns många utformningar och kombinationer av förrum med packrum och olika personalutrymmen får man lösa placering av tvättställ i varje hus. Det är dock viktigt att det är enkelt att tvätta händerna innan man går in i djurutrymmet.

Journaler kan placeras där det är mest funktionellt i förrum/packrum eller kontor dock inte i djurutrymmet.

Särskilda skyddskläder och skodon skall finnas för användning i varje djurutrymme. Djurutrymmet får inte beträdas av personal utan denna utrustning. Andra besökare kan alternativt använda skyddskläder och skoskydd av hållfast engångsmaterial. Skyddsutrustning skall tillhandahållas av djurägaren.

3. Ägglagringsrum

Lagringen av ägg skall ske i ett särskilt ägglagringsrum. Detta skall ha en dörr som leder direkt ut ur huset. Dörrarna mellan packrum och ägglagringsrum skall hållas stängda.

I de fall i äldre hus där det inte finns en särskild utgång från äggpackningsrummet ut ur huset måste åtgärder vidtas för att förhindra att transportörerna drar in smitta i packrummet. Åtgärderna skall godkännas av den veterinär som utför anslutningskontrollen. Exempel på en sådan åtgärd kan vara att transportören inte har tillträde till hela packrummet och att golvet desinfekteras när äggen har hämtats. Eftersom pallar körs mellan packrummet och ägglagringsrummet går det inte att ha en fungerande hygiengräns mellan dessa varför packrummet måste betraktas som halvren del av huset. Ytterskor och ytterkläder får inte användas i packrummet utan endast i ägglagringsrummet.

4. Djurutrymme

I varje djurutrymme skall finnas:

1. en dörr, för personal m.fl., som leder till förrummet.
2. en port som leder direkt ut ur huset och som är avsedd för in- och utlastning av djur, golvströ och gödsel. Äldre hus kan sakna denna port och då får hygienrutinerna utformas med utgångspunkt från varje individuellt fall.
3. separata system för ventilation, foderförsörjning och lågtrycksdelen av vattensystemet. Fodersilo och den slutna delen av fodersystemet får dock vara gemensam för flera djurutrymmen.

I varje djurutrymme skall golvet, taket, väggarna, fönstren och dörrarna vara hela och täta samt lätta att rengöra och desinfektera. Så mycket inredning som möjligt skall vara av material som är lätt att rengöra och desinfektera. Träsittpinnar t.ex. som är bra för hönsen måste kasseras när de inte kan göras rena.

Avlopp skall vara försett med gnagarsäkert lock som skall vara helt tätt och sitta stadigt fast. Saknas avlopp skall vatten kunna ledas ut via gödselkultverten till gödselbassängen eller på annat sätt kunna pumpas ut via ett slutet system till sådan tank eller anläggning som avses i punkt 6: *Vatten och vattenhantering*.

Verktyg eller annan utrustning som rutinmässigt används inne i ett djurutrymme skall användas endast i detta djurutrymme och vara märkt med utrymmets beteckning. Utrustningen får inte föras utanför djurutrymmets hygiengräns. Annan utrustning som används i olika djurutrymmen skall rengöras och desinfekteras före och efter användandet i varje djurutrymme.

Innan en djurumgång placeras i ett djurutrymme skall hela utrymmet, med all inredning och utrustning och alla där befintliga redskap, vara noggrant rengjort och därefter desinfekterat.

Insekter, kvalster och gnagare kan vara bärare av t.ex. salmonella och måste också bekämpas när huset är tomt. Reparationer och ändringar i ett djurutrymme skall utföras innan utrymmet desinfekteras. Sedan djurutrymmet desinfekterats och fram till dess att djuren levererats till slakt/avlivas får inte maskiner, redskap eller annan utrustning föras in i djurutrymmet utan föregående desinfektion. Strömedel får dock föras in utan föregående desinfektion, men de redskap/utrustning som används för att lägga ut ströet skall vara desinfekterade innan de används.

I hus för äggproduktion med utrustning för transport av ägg gemensam för flera djurutrymmen skall särskild uppmärksamhet ägnas hygien, rengöring och desinfektion av gemensam utrustning. Vid ny- och ombyggnad bör utrustningen för transport av ägg vilken skall vara gemensam för flera djurutrymmen placeras utanför djurutrymmena.

5. Foder och foderhantering

Utfodring av djur får endast ske med foder som värmebehandlats för att avdöda salmonellabakterier. Utan hinder av bestämmelsen i första stycket får dock utfodring ske med ej värmebehandlad spannmål enligt de villkor som anges i bilaga 1.

Foder och foderråvaror skall förvaras i silo eller på annat sätt säkrat mot nederbörd, fåglar, gnagare och andra föroreningar. All foderhantering skall ske så att foderspill undviks.

Fodersilo bör vara försedd med manlucka. Luckan skall vara lätt att öppna och placerad så att risken för kondensbildning minimeras. Saknas manlucka skall annan möjlighet för inspektion finnas. Silon och utmatningsanordningar skall vara placerade och konstruerade så att det är enkelt att rengöra och desinfektera dem. Fodersilo som är placerad utomhus skall vara placerad på ett hårdgjort underlag, som skall hållas rent.

Vid nyinstallation eller byte av fodersystem får endast sådana system användas som har hela rena ytor som minimera att foderdamm fastnar och som är lätta att rengöra effektivt utan vatten och desinfektera.

En fodersilo får användas för försörjning av flera djurutrymmen. Förflyttning av foder som sker mellan två silos ska dokumenteras/journalföras och måste göras så att inget foder kommer i kontakt med marken eller plattan eller på annat sätt kontamineras.

Då en djuromgång tagits ur ett djurutrymme och innan en ny sätts in skall

1. öppna fodersystem tömmas, rengöras och desinfekteras,
2. slutna fodersystem tömmas, öppnas, rengöras och desinfekteras på de ställen där det föreligger risk för att foder ansamlas.

Silo skall inspekteras och vid behov rengöras mellan varje omgång.

6. Vatten och vattenhantering

Dricksvatten ska uppfylla kraven enligt 3 § i djurskyddslagen och vara tjänligt alt tjänligt med anmärkning med avseende på bakterieinnehåll. Dricksvatten skall provtas årligen. Undantag får göras om kommunalt vatten används.

Dricksvattensystemet skall vara konstruerat så att det är enkelt att spola igenom, att noggrant göra rent och att desinfektera.

Då en djuromgång tagits ut ur djurutrymmet och innan en ny sätts in skall hela lågtrycksdelen av vattensystemet liksom filter, doseringsutrustning mm göras rent och desinfekteras.

Avloppsvatten som blir vid rengöring av ett djurutrymme skall, om det inte är anslutet till allmän VA-anläggning, ledas till en särskild tank som kan omhändertas utan risk för smittspridning, eller ledas ut via gödselkylverten till en gödselbassäng. Om kommunen godkänner kan avloppet gå ut i en infiltrationsanläggning.

7. Golvströ, gödsel och gödselhantering

Strömedel skall vara väl skyddat mot förorening både under transport och under förvaring. Förvaring av strö skall ske i särskilt utrymme väl skilt från djurhållning och gödselplats.

Halmströ från en åker som har gödslats med salmonellakontaminerad gödsel från gård eller anläggning där salmonellasmitta konstaterats under det föregående eller innevarande året får inte användas som strömedel.

När en djuromgång tagits ut ur ett djurutrymme skall ströbädden snarast avlägsnas därifrån och placeras så det inte kommer i direkt eller indirekt kontakt med nästa omgång djur.

I anläggning med gödselmattor skall eftersträvas att vid varje utgödslingstillfälle köra mattorna ett helt varv.

Om utrustning för utgödsling är gemensam för flera djurutrymmen eller hus skall gödselanordningen vara konstruerad så att spridning av smitta normalt inte kan ske (gnagarsäkring).

Vid nybyggnad skall sådan utrustning för transport av gödsel som är avsedd för flera djurutrymmen placeras utanför dessa eller vara ett helt slutet system med t.ex. tryckutgödsling. Även vid ombyggnad av befintliga stallar bör byggnationen göras på detta sätt. Dock kan undantag medges då det av praktiska skäl inte är möjligt.

8. Personal och besökare

Förutom djurägare och ansvarig djurskötare äger endast nedan uppräknade personalkategorier tillträde till hus:

1. djurskötare,
2. veterinär,
3. konsulent/rådgivare,
4. servicepersonal,
5. personal för in- och utlastning av djur,
6. representanter för myndigheter som utför kontroll eller tillsyn av verksamheten.

Andra personer får medges tillfälligt tillträde. Sådant medgivande får lämnas av djurägare eller ansvarig djurskötare. Den som utför transporter av foder eller ägg får dock inte medges tillträde till huset.

Samtliga besökare har att följa hygienregler för besökare och ska registreras i besöksjournal.

Varje enskild personals arbetsuppgifter skall koncentreras till så få djurutrymmen som möjligt.

Endast personal som inte hanterar fjäderfä eller andra fåglar utanför anläggningen får arbeta med avelsdjur eller kläckägg på kläckeri. Personal vid anläggning med unghöns eller värphöns bör inte ha kontakt med fjäderfä eller andra fåglar utanför anläggningen. Om så är fallet skall speciella hygienregler enligt nedan följas:

1. Inga fjäderfä eller andra fåglar får hanteras innan dagens arbete vid ansluten anläggning börjar.

2. Efter hantering av fjäderfä eller andra fåglar utanför anläggningen skall personalen duscha och byta kläder.
3. Misstanke om sjukdom hos fjäderfä eller andra fåglar utanför anläggningen som hanteras av personal vid ansluten anläggning skall omgående rapporteras till arbetsgivaren.

Personal som sköter fjäderfä eller arbetar i kläckeri skall efter diarrésjukdom, genomgå faecesprovundersökning med avseende på salmonella. Denna undersökning skall utföras innan återinträde i tjänst där man vistas bland djuren. Om salmonella påvisas vid sådant prov får berörd person inte sköta fjäderfä eller arbeta i kläckeri innan Svenska Äggs ansvariga veterinär anser att risk för smittspridning till fjäderfä inte längre föreligger. Om det konstateras salmonella på personal som har haft direkt kontakt med djuren skall extra salmonellaprovtagning göras i de avdelningar den person har vistats i.

Den som vistas inom en anläggning skall erinras om skyldigheten att följa de bestämmelser om hygien som följer av dessa plan- och riktlinjer eller av de hygienanvisningar som veterinär utfärdat.

9. Övriga bestämmelser om hygien m.m.

Insättning av djur i ett djurutrymme skall alltid ske i tomt utrymme.

Från varje djuromgång skall prover tas och sändas till svenskt, ackrediterat laboratorium för bakteriologisk undersökning avseende salmonella.

Salmonellaprovtagning skall ske enligt den obligatoriska salmonellakontrollen.

Om en djuromgång flyttas från ett djurutrymme till ett annat kan Svenska Ägg besluta att ytterligare provtagning skall ske på denna djuromgång. Djurägaren skall underrätta besättningsveterinären om sådan flyttning som avses i detta stycke.

Vad som anges i första stycket gäller inte i de fall då flyttningen innebär att djuren kommer att tillhöra en ny djurkategori.

Regelbunden skadedjursbekämpning skall utföras av personal som har behörighet att hantera bekämpningsmedel av klass 1 SOX.

Material såsom gödsel, foderrens, animaliskt avfall eller annat material som kan överföra smitta får inte föras till en ansluten anläggning.

Kontroll av förekomst av döda eller sjuka djur ska ske minst en gång per dygn. Döda eller sjuka djur som påträffas ska genast avlägsnas från djurutrymmet. Det är viktigt att alla reden inspekteras för att se att inga döda djur finns kvar där.

Vid onormalt hög dödlighet eller andra tecken på försämrat hälsotillstånd hos djuren ska veterinär snarast underrättas.

Djurkadaver och annat animaliskt avfall skall hanteras i enlighet med Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2011:21) om befattning med animaliska biprodukter.

10. Kläckeri

Ett kläckeri skall hållas så avskilt från annan djurhållning att risken för smittspridning görs så liten som möjligt.

Kläckerilokal skall ha separata utrymmen för:

1. mottagning och desinfektion av inkommande ägg,
2. desinfektion av inkommande ägg, 1 och 2 är ofta samma lokal
3. lagring av ägg,
4. ruvning,
5. kläckning,
6. könssortering och packning av daggamla djur,
7. uttransport av kycklingar,
8. disk och rengöring samt
9. förråd för kartonger och annat emballage.

Rum som används för inpassering till eller utpassering från kläckerilokal skall innehålla en hygiengräns. Hygiengränsen skall ha samma utformning och funktion som den i förrummet (punkt 2: *Förrum och packrum*). Den "rena" delen skall vara vänd mot kläckerilokal. Rummet är även avsett för förvaring och byte av skyddskläder samt för personlig rengöring.

Byte av skyddskläder och skor eller skoskydd skall ske vid passering av hygiengräns.

Kläckerier skall hålla god hygienisk standard vilket skall kontrolleras av veterinär. Mycket god ordning skall råda. Allt i kläckeriet ska vara sanerbart. Alla lokaler där ägg och kycklingar hanteras skall rengöras efter varje kläckning.

Efter det att äggen har desinfekterats skall undertryck råda i varje utrymme som ligger senare i hanteringskedjan än det föregående, d.v.s. ventilationen vara så konstruerad att luften skall gå i samma riktning som ägg och kycklingar. Dörrarna mellan olika utrymmen skall hållas stängda.

Ägg skall desinfekteras i sina ruvbackar innan eller vid inläggning i ruvare och på dagen före beräknad kläckning.

I utrymme för ruvning av ägg skall ruvare och ruvbackar rengöras och desinfekteras omedelbart efter det att äggen överförts till kläckare.

Kraven i första stycket gäller inte ruvare med s.k. kontinuerlig ruvning. Sådana ruvare skall rengöras och desinfekteras minst en gång per år.

Minst en gång årligen skall varje utrymme i kläckerilokal inklusive biutrymmen som förråd, verkstad mm rengöras och desinfekteras. Dock skall utrymme för kläckning samt kläckare med tillhörande utrustning rengöras noggrant och desinfekteras efter varje kläckningsomgång.

Den som hanterar ägg eller nykläckta djur skall ha rena skyddskläder. Före varje nytt arbetsmoment skall händer och armar tvättas noggrant och desinfekteras.

Könssortering skall ske i ett särskilt utrymme där det finns tvättanordning med rinnande varmt och kallt vatten och medel för handdesinfektion. Instrument som används vid könssortering skall desinfekteras före och efter användningen.

Avlivning av tuppkyckling med flera skall ske enligt godkända metoder och i ett avskilt utrymme i anslutning till könssorteringen. Könssorterare får inte beträda andra delar av anläggningen än sorteringsrum och personalutrymmen.

Transportlådor av annan typ än engångstyp skall vara av material som är lätt att rengöra samt vara väl rengjorda och desinfekterade innan kycklingar sätts ner i dem.

Rengjorda lådor avsedda för leveranser av kycklingar får inte förvaras eller hanteras tillsammans med begagnat emballage innan detta gjorts rent.

Kläckbackar får utan rengöring användas för transport endast av sådana kycklingar som är kläckta i backarna. Sådana kläckbackar skall rengöras och desinfekteras innan de åter förs in i kläckerilokalen.

En kläcknings- och leveransjournal skall föras. Av denna skall kunna utläsas från vilken föräldrardjursgrupp varje leverans härstammar och mottagaren av denna. Kläcknings- och leveransjournal skall sparas i minst två år.

11. Uppfödning av avelsdjur

Insättning i djurutrymme skall ske i tomt utrymme. Finns flera djurutrymmen i samma hus skall insättning ske samtidigt i samtliga djurutrymme i huset.

12. Avelsdjur för äggproduktion

Insättning i djurutrymme skall ske i tomt utrymme. Finns flera djurutrymmen i samma hus skall insättning ske samtidigt i samtliga djurutrymme i huset. Olika generationer avelsdjur får inte sättas in i samma hus.

För ägghanteringen skall det finnas lämpliga utrymmen för sortering, lagring och desinfektion. Utrymmen för sortering, lagring och desinfektion skall alltid hållas rena. Detta innebär bl. a. rengöring och desinfektion vid behov.

Efter insamlingen av äggen skall de snarast sorteras och därefter desinfekteras. Sorteringen av ägg skall ske i ett särskilt rum, eller i förrummet på en för detta ändamål avsedd plats. Desinfektionen av ägg skall ske i ett särskilt desinfektionsrum, eller på en för detta ändamål särskilt avsedd plats i sorterings- lagrings- eller förrummet. Desinfektion kan också genomföras i transportbil alternativt vid ankomst till kläckeri.

Lagringen av ägg skall ske i ett särskilt lagringsrum. Lagringsrummet skall ha en dörr som leder direkt ut ur huset och den dörren får endast användas för uttransport av ägg och intag av backar, pallar eller transportvagnar.

Dörrarna mellan de olika utrymmena skall hållas stängda.

Värpredena skall hållas rena. Löst redesmaterial och turfmattor skall bytas vid behov. Äggen skall samlas in minst en gång per dygn och så snart efter äggläggningen som möjligt.

Korgar eller motsvarande utrustning för insamling av ägg skall vara av material som är lätt att rengöra och desinfektera. Utrustningen skall hållas ren och desinfekteras vid behov. Utrustningen bör bara användas i ett djurutrymme.

Kraftigt smutsade ägg får inte användas som kläckägg.

Efter desinfektion av äggen skall de placeras i lagringsutrymmet. I detta får enbart finnas desinfekterade ägg och desinfekterad utrustning om inte desinfektion sker där.

Sker desinfektionen av ägg på särskild plats i lagringsutrymmet skall hela lagringsutrymmet desinfekteras i samband med desinfektionsbehandlingen av äggen.

Återanvändning av emballage för ägg får endast ske efter tvätt och desinfektion.

En journal skall föras. Av denna skall framgå äggproduktionens storlek, dödligheten bland djuren, utförd bakteriologisk/salmonella provtagning och resultatet av provtagningen. Journalen skall sparas i minst två år.

13. Värphöns: uppfödning av ungdjur

Enbart djur från samma kläckeri får hållas inom samma djurutrymme.

Vid insättning av unghöns i värpstall måste hygiengränser fungera och transportören inte gå in i huset. Extra personal som hjälper till vid insättning skall förses med skyddskläder och skodon vid hygiengränsen och får inte gå in med egna kläder. Personalen skall även ges information om vikten av god hygien vid hantering av hönsen.

14. Transport av djur och ägg

Transportbilen måste vara ren och desinfekterad före lastningen av kycklingar eller unghöns. För transport av konsumtionsägg skall lastutrymmet vara rent innan tomma förpackningar lastas inför hämtningen.

Körschema skall planeras ur smittsynpunkt. Levereras djur till två ställen på samma resa bör den som ev inte redan har djur på gården besökas först. Helst hämtas tomlådorna från första gården på returesan.

Förare/lastare ska iaktta smittskyddsregler. Rena skyddskläder vid arbetets start - aldrig ta orena kläder från en gård till en annan. Föraren måste byta skodon när han går upp på flaket för att lossa transportlådorna. Djuren rullas fram till dörren och tas emot där av personal som tar in dem i djurutrymmet. Lådor/vagnar får ej rullas utomhus om inte underlaget noggrant rengjorts och desinfekterats. Måste föraren gå in i huset skall han byta skodon vid dörren. Extrapersonal som medverkar vid lossningen på gården förses med skyddskläder och skodon och instrueras om hygienrutinerna innan arbetet börjar.

Vid transport av konsumtionsägg där transportören besöker flera producenter under samma runda skall så långt det är möjligt rent emballage särhållas från ägg som lastats på bilen.

15. Övrigt

Om särskilda skäl föreligger får Svenska Ägg i samråd med Statens jordbruksverk medge undantag från dessa bestämmelser.